

Tere tulemast maatalimängudele!

Põlvamaa tervitab Eesti X maatalimängudest osavõtjaid

Urmas Klaas
Põlva maavanem

Põlva maavanemana on mul hea meel tervitada kõikide maakondade valdade ja linnade arvukate spordiühenduste sportlasi Põlvamaal

mõõtu võtmas. See, et Eesti X maatalimängud Põlvas aset leiavad, on suur au ja rõõm siinsetele korraldajatele.

Samas on Põlva valimine iga nelja aasta järel peetava "Jõu" esindusürituse toimumiskohaks ka igati põhjendatud. Põlva on traditsiooniliselt olnud spordilembene paik ja seda kinnitavad veelgi hiljuti maakonnakeskuses valminud uhked spordirajatised, kus kõrgetasemelisi võistlusi läbi viia. Kahel järjestikusel aastal on linnakodanikud saanud valida aasta teoks Mesikäpa Halli spordisaali ning Lootospargi kunstmurukatte ja soojendusega jalgpalliväljaku tekke.

Lisaks on käsil Mammaste Tervisespordikeskuse ja suusakompleksi väljaehitamine. Need sporditandrid on ka käesolevate maatalimängude ajal teie kasutuses. Suusaorien-

teerjad saavad nautida "Rohelisema elu" tunnustust kandva Põlvamaa looduse ilu ja mitmekesisust.

Selle aasta alguses sõlmisime Põlvas ulatusliku rahva liikumisharrastusi ja tervisesporti edendava koostöölepe, millega tahame veelgi kaasa aidata rahva tervislike eluviiside väärtustamisele. Kindlasti saab selle leppe raames maakonna sportlikuma omavalitsuse, klassi, perekonna, ettevõtte ja sportlikuma eaka inimese väljaselgitamisel ning mitmete terviseradade loomisel olema oma positiivne mõju ka edaspidiste maaspordimängude konkurentsis.

Kohtumiseni 4. märtsil maatalimängude avamisel ja maatalimängude viimasel päeval toimuv rahvamatkal.

Head tervist, jõudu, põnevust ja sportlikku vaimu kõigile osalejatele!

Austatud spordirahvas, külalised lähedalt ja kaugelt!

Tarmo Tamm
Põlva linnapea

Mul on suur rõõm ja au tervitada teid Põlvas toimuvatel Eesti kümnendatel maatalimängudel.

Oleme õnnelikud, et Põlva linnale on langenud au korraldada juubelimänge. Usun, et Põlva kandi kaunid ja vaheldusrikkad maastikud, korralikud spordibaasid, inimeste sõbralikkus ja aktiivsus aitavad kaasa võistluste tasemel läbiviimisele.

Põlva on sportlik linn. Põlvakate kasutuses on staadion, ujula, jõusaal, palliplatsid, laske tiir, uus kaasaegne spordihall, kunstmurukattega jalgpalliväljak, jooksu- ja suusarajad, mis avardavad spordiga tegelemise võimalusi. Lausa linna külje all pakub sportimisvõimalusi ka Mammaste Tervisespordikeskus. Soovime ju kõik tervist, tugevust ja elurõõmu ning sport on üks allikas, kust seda ammutada.

Põlvas on pikaajalised sporditraditsioonid, me elame aktiivselt kaasa harrastajate pingutustele ning oleme uhked oma tippsportlaste edu üle.

Põlva sai hästi hakkama juunioride MM-i korraldamisega orienteerumises, MM ja EM kvalifikatsioonimängude läbiviimises käsipallis, Põlva on olnud ka paljude tunnustatud võistluste toimumiskohaks.

Põlva on noorte inimeste linn, elanike keskmine vanus on ainult 36 aastat. Kindlasti saavad meie noored innustust sportimiseks siin toimuvatest suurvõistlustest ja peagi võib ka meilt sirduda järgmine maailmameister.

Maatalimängud on üks laiahaardelisemaid spordiüritusi Eestis. Juba nendel võistlustel kaasalöömine annab meile kõigile hea tunde. Mida laiem on püramiidi alus, seda rohkem on ka oodata tippude esilekerkimist.

Head sportlased, soovin kõigile päkselisi võistluspäevi ja suuri kordaminekuid.

Põlvälased hoiavad teile põialt!

Sportimine ühendab noori ja vanu

Põlvamaal koordineerib ja korraldab spordiliikumist Põlva Maakonna Spordiliit.

Ingrid Muuga
Põlva Maakonna Spordiliidu peasekretär

Kaugelt tulnud otsused muutsid 31. augustil 1956. a. loodud VSÜ Jõud Põlva rajooniorganisatsiooni 1987. aastal Kalevi organisatsiooniks. Need muutused ei toonud kasu maaspordile ning 4. aprillil 1990. a. otsustas KSÜ Kalev Põlva RN presiidium kutsuda kokku konverentsi Põlva maakonna spordiorganisatsiooni moodustamiseks.

24. aprillil loodi Põlva Maakonna Spordiselts ja võeti vastu esimene põhikirj, mille järgi spordi juhtimise kõrgeimaks organiks oli liikmete üldkogu. Valiti üheksaliikmeline volikogu, spordiseltsi esimeheks sai Tarmo Volt (1990 -1999, asepresident 1999-2004).

Põlva Maakonna Spordiselts oli üks esimesi piirkondlikke spordiliite Eestis, kes hakkas maakonna spordielu juhtima läbi spordiklubide. Eesti Maaspordi Liidu Jõud liikmeks ollakse 1990. a., Eesti Spordi Keskliidu liikmeks astuti 1991. a.

Kui 1994. a. oli seoses maavalitsuse haridusosakonna funktsioonide muutumisega ohus maakonna koolinoorte spordiürituste jätkumine, siis võttis spordiselts need enda kanda.

1995. a. 6. aprillil reorganiseeriti spordiselts Põlva Maakonna Spordiliiduks.

2004. a. üldkogul kinnitati spordiliidu neljas põhikirj. Järgnevad kolm aastat juhtivad maakonna spordielu president Peeter Sibul, asepresident Nikolai Järveoja ning juhatuse liikmed Janika Usin, Alar Kõiv, Raul Kudre, Andres Neeme, Kaido-Meinhard Kukli, Viktor Kass ja Taavi Nagel.

Maakonnas on 35 spordiklubi

Maakonna spordiliit ühendab nii noorte kui täiskasvanute sporditegevust. Täna tegutseb Põlvamaal 35 registreeritud spordiklubi, 28 neist on spordiliidu liikmed. 20 klubi tegutseb Põlva linnas, ülejäänud valdades.

Maakonna meistrid selgitatakse 17 ja karikavõitjad seitsmel spordialal, koolinoorte meistrid 14 ja karikavõitjad neljal spordialal. Maakonna talimängud kannavad sel aastal numbrit XXXVI, suvemängud XI.

Sporditegevuse koordineerimisel ning võistlussüsteemide täiendamisel toetatakse omaalgatusele ja alakesksele juhtimisele. Spordiklubide toetamisel lähtutakse eelkõige klubi tegevusest, tulemustest ja noortega tehtavast tööst.

Spordiliit, kuuludes erinevatesse üle-eestilistesse organisatsioonidesse, täidab kõige ratsionaalsemalt võetud ülesandeid maakonna spordisüsteemi arendamisel.

Kuna Põlva maakonna omavalitsustes puuduvad palgalised sporditöötajad, on spordiliidu osatähtsus kõrge.

Spordiliit pole mitte ainult rahasaaja, vaid tegeleb ka ise majandusliku tegevusega (transporditeenused, spordivarustuse- ja inventari vahendamine). Oluline osa eelarvest tuleb erinevatest projekti-

dest.

Koostöös spordiklubide ja koolidega on spordiliidu eelarvesse võetud maakondlikud meistri- ja karikavõistlused, sarivõistlused. Võistlusi toetatakse ühtsete põhimõtete alusel, arvestades spordialade eripäraga. Kõigile üritustele ühiselt medalite, karikate, diplomite, auhindade ostmine on tunduvalt odavam, kui igal korraldajal eraldi.

Tänu Põlvamaa Omavalitsuste Liidu ja Sihtasutuse Põlvamaa Kultuur toetusele maakonna spordisüsteem toimib ja kõigil huvitatuil, nii noortel kui täiskasvanutel, on võimalik osaleda erinevatel spordivõistlustel ja -üritustel. Head koostööd omavalitsuste, spordiliidu ja -klubide ning koolide vahel näitab spordivõistluste ja nendel osalejate arvu tõus.

Maakonna parimad spordis valitakse juba 1981. aastast, mil esmakordselt pälvis aasta naissportlase tiitli Anne Oberg (laskmine), meessportlase tiitli Peeter Päck (jahilaskmine) ja noorsportlase tiitli Pille Pekka (laskmine).

Indrek Turi

Võib nentida, et aasta parimateks on valitud pea kõigi meie maakonnas tugevamate ja traditsioonilistate spordialade esindajaid, kes praegugi veel spordis või spordiliikumises tegevad. Anne Oberg (laskmine) parim naine aastatel 1981-1989, 2002. Maret Vaher (orienteerumine) parim naine aastatel 1990-1995, 2000, 2001. Nikolai Järveoja (orienteerumine) parim mees aastatel 1982-1984. Raul Kudre (orienteerumine) parim mees aastatel 1989, 1990, 1994-1998. Indrek Turi (kergejõustik) 2000-2004. Serviti käsipallimeeskond parim võistkond aastatel 1990-1994, 2000-2004. Kalmer Musting parim treener aastatel 1999, 2000, 2002-2004.

Anne Oberg

töö on viinud või viib tulevikus Põlvamaa spordilased konkureerima vabariiki või kaugemalegi.

Maaspordiliidu Jõud võistlustest võtame osa jõudumööda. Valdade ja väikelinnade tali- ja suvemängudest osavõtt on olnud tagasihoidlik. Üle-eestilisele areenile ei trügita, pigem madis-

tatakse kodustel tandrivel või võetakse mõõtu konkreetse vastasega väljastpoolt. Väikelinnadest pakuvad teistele konkurentsi Põlva ja Räpina, valdadest on tublimad olnud Värskas, Valgjärve, Põlva, Vastse-Kuuste, Kanepi, Ahja ning Mikitamäe.

Põlvamaa esindus naases viimastelt, IX maatalimängudelt Otepäält üldkokkuvõttes 9. kohaga, võidu saime suusaorienteerumises. XI maaspordimängudelt Viljandist on ette näidata üldarvestuse kolmas koht ning võidud käsipallis ja orienteerumises. Väikelinnadest saavutas Põlva seal teise koha. Järkjärgult areneme! Nüüd, kus X Eesti maatalimängud toimuvad Põlvas, on meie väikesel maakonna sportlaskonna vastutus kaheksakordne - eeskujulikult korraldada ning samas ka tubliult esineda.

Korraldamine toimub spordiliidu ja spordiklubide (OK Põlva Kobras, SK Serviti, Põlva Matkaklubi, Põlva Maleklubi), Põlva Linnavalitsuse, Põlva Spordikooli, Põlva Ühisgümnaasiumi ja Põlva Keskkooli koostöös. Võistlustulle asuvad suusatajad, suusaorienteerujad, Ahja kabetajad, Värskas lauatenisistid, Põlva linna naiskorvpallurid, lauatenisistid, maletajad.

Koostööl on väärtust

Tänavu 7. jaanuaril kirjutati Eesti Olümpiakomitee, kultuuriministeeriumi, keskkonnaministeeriumi, Põlva Maavalitsuse, Põlvamaa Omavalitsuste Liidu, Põlva Maakonna Spordiliidu ja Põlva Äriklubid juhtide poolt alla liikumisharrastust väärtustava koostöö protokollile. Sellega aitavad koostööpartnerid luua eeldusi ja tingimusi maakonna elanike tervisliku ja sportliku elustiili kujunemisele.

Projekti avaürituseks on pühapäeval, 6. märtsil toimuv rahvamatk - Maakera matk. Matkale on oodatud ka Põlva külalised.

Aasta lõpus selgitatakse maakonna kõige sportlikum eakas inimene, perekond, kool, ettevõtte ja omavalitsus.

Põgus ülevaade Põlvamaa spordist saigi tehtud.

Soovin jõudu ja visadust kõigile, nii tegijatele kui eestvedajatele, sest võimalikult paljude inimeste kaasamine liikumisharrastusse ongi meie spordiorganisatsioonide põhiline eesmärk.

Juba Aristoteles on öelnud: "Miski ei kurna ja purusta inimest niivõrd kui kestev keheline tegevusetus."

Maadlus on Põlvas järjepidev.

Raul Kudre

Meenutusi maatalimängudel

Ajalugu

Esimesed maatalimängud

Kui tolaeagne VS"Jõud" Kesknõukogu kuulutas välja ENSV I maanoorte talispordimängude korraldamise, siis rõhutati eelkõige seda, et põhiraskus peab langema võistlustele ja üritustele kohtadel. Seetõttu oli ka mängude

läbiviimise periood tavatult pikk, tervelt 79 päeva.

Kuna olid välja töötatud talimängude marginormatiivid, siis kujunesid keskmataks ettevõtmisteks kohtadel määrinormide sooritamise võistlused.

Võimalust saada MTM märgi omanikuks kasutasid paljud.

Aga organiseeriti ka teisi võistlusi. Toimusid ülevabariigilised erisüsteemide talispordikaravallid, rajoonides viidi läbi kaheetapilised suusamatkad. Matkade organisatoritest kiideti Põlvat, kus suudeti matkaradadele meelitada üle 2500 huvilise.

Nüüd loetleme neid spordialasid, millistel oli võimalik täita normatiiv, nii nagu nad olid tutvustavas broüüris kirja pandud. Massilisuse marginormatiivi võimaldada täita rahvasuusamatkal, rahva võimlemises, suusatamises, slaalomis, mäehüpetes, orienteerimissuusatamises, kiiruisutamises, jäähokis, talimotokrossis, sportlikus võimlemises, lauatennis, kabes, males, vehklemises, tõstespordis, klassikalises ja vabamaadluses, sangpommi rebimises ning poksis.

Ka olid normatiivid diferentseeritud vanusegruppide järgi. Näiteks suusatamises tuli märgi saamiseks meestel, kel aastaid 19-33 suusatada 5 km alla 25 minuti, malevõistlustel osaleja pidi vähemalt 10 vastasvõitleja olemasolul saavutama miinimum 50 % punktidest. Meisterlikkuse märk anti välja talimängude perioodil II või III spordijärgu täitnutele.

Esimeste maatalimängude kulminatsioon oli 5.-8. märtsil Võrus, kus peeti võistlused 14-l spordialal. Ka sellistel aladel, millistel täna oleks tegijaid vägagi raske kokku koguda. Nimetagem kiiruisutamist, jäähokit või sportlikku võimlemist. Aga nendel kaugetel aegadel jätkus võistlejaid kõikidele aladele, kokku loeti sportlasi 850. Talimängude kangelasteks tõusid neljakordne võitja kiiruisutamises Silvi Laurits, kolmekordne võitja suusatamises Laur Lukin, kahe kuldmedali omanikeks saanud Liivi Abel, Vello Volmer, Peep Jõffert ja Ants Kõiv.

Peale sportlike võistluste toimusid Võrus veel jah- ja kalameeste kokkutulek, näitus, spordiveteraanide õhtu ja muud.

Osavõtnud rajoonid reastati esimestel talimängudel viie näitaja põhjal. Ning kuigi spordivõistluste

kokkuvõttes oli edukaim ETKVL Tallinna Spordiklubi, oli ülejäänud näitajate - marginormatiivide täitmine, "Jõu" liikmeskond ning selle osakaal teenendamisele kuuluvast kontingendist ja osavõtt kohalikest võistlustest - kokkuliitmisel esimese talimängude võitjaks Valga rajoon.

Teised maatalimängud

Maanoorte II talispordimängude korraldamine kordas paljuski esimeste mängude ideesid. Taas oli mängude periood pikk - 13. detsembrist 1969. a. kuni 15. märtsini 1970. a. Nagu sel ajal kombeks, pühendatud kellegi või mingisuguse sündmuse auks. Seekord 100. sünniaastapäevale pühendatud.

Kui vanasse kalendrisse vaatate, saate aru, kelle. Aga see ei olnud peamine. Otsustas mängude sisu, marginormatiivide täitmine, suusamatkad, kohalikud võistlused jne. Ülevabariigilisel organiseeriti tähe-suusamatk, milline sõitis läbi kõik rajoonid, pikkuseks oli 940 kilomeetrit ning osavõtjateks 550 suusatajat.

Hilisemates kommentaarides said kiita nii Eesti Raadio spordisaadete mittekoosseisuline reporter Jüri Miller, kes sõitis kaasa kogu tähesuusatamise distantsi kui ka kogu Eesti Raadio. Arvata võib, et asja eest. Maasporti tegemisi valgustati regulaarselt kogu mängude vältel, finaaloistlustel anti aga kolme päeva jooksul 12 reportaapi ning 70 minutit olla kestnud saade "Lumine õhtu" Võru "Kandle" kultuurimajast.

13.-15. märtsini sporditi Võrus

sportlikku pinget. Oma esimesed võidud talimängudel saavutasid hiljem meile palju kuulust toonud suusatajad Külle Mäesoo, Arne Sirel ja Mati Alaver, ma letaja Tatjana Fomina ja teised.

Kolmandad maatalimängud

1975. a. koguneti kolmandat korda Võrru. Pealkirjastati pisut teisiti - III maatalimängud. Tolleaegne "Jõu" Kesknõukogu esimehe asetäitja Mati Juhansoo sõnastas ajakirjas "Kehakultuur" ülevaate talimängude

võistlustest "Talimängud suves".

Kuigi Võru võitis võistlejaid vastu suvisel soojusega, peeti Haanjamaa metsaradadel suusatamise võistlusi. Kui palju rajameistreid eesotsas Harry Neemega selleks energiat kulutasid, teavad vaid need ise. Lumepuudus kimbutas ka orienteerujaid. Nii saigi märke-orienteerumine teoks märkejooksuna. Lumi oli küll olemas, kuid mitte võistlusmaastikul.

Viimast korda oli talimängude kavvas kiiruisutamine. Kuigi Eesti meistrivõistlusi enam ei korraldatud, oli "Jõu" võistluste vastu huvi olemas. Näiteks mehi tuli starti 15. Suusahüppevõistluse lisas pidulikkust see, et võistlused toimusid vastvalminud 30 m hüppemäel.

Meelde jäid motokrossi võistlused. Äärmiselt raske rada sundis paljusid osavõtjaid, mõnes klassis isegi kolmveerandit, katkestama. Enne Võru finaali Haapsalu lähel peetud jääpurjetamisvõistlus DN-klassis oli talimängude kavvas es-

Neljandad maatalimängud

Järjekordselt olid võistluspaikadeks Võrumaa keskused. Hilisemates kokkuvõtetes nenditi rahulolu olukorraga murdmaasuusatamises. Arvukate osavõtjate vastuvõtmiseks kippus Andsumäe suusabaas kitsaks jääma.

Medaleid kogusid suusatamise võistlustel enim Rakvere ja Võru, vastavalt 41 ning 31. Teistel suusaaladel oli osavõtjate arv tagasihoidlik.

Talimängude programmi püüti elavdada mitmesuguste sportlike ettevõtmistega. Nii toimus suusaperekondade kokkusaamine, kus lisaks isale ja emale pidi võistkonda kuuluma veel kaks last.

Toreda võistluse võitis perekond Odamus Harjumaalt.

Veel võisteldi võistkondlikus slaalomis, õhupüssiga lasketeatesuusatamises, motosuusatamises ning mootorsaanidel võidukihutamises. Viimasel alal võitis tänaste suusavõistluste peakohtunik Heino Saal. Need olid alad, millistel saavutatud tulemused kandsid üldnimetust - Võru talispordipäev.

Talimängude kavva lisandus kelgutamine. Tõsi, võistlused peeti Lätimaal Cesises ning kaasa tegid üksnes Valgamaa võistlejad.

Meelde jäävaks kujunes suusaveteraanide kokkutulek, küllap ka seepärast, et veteranid proovisid noorusliku hasardiga omavahel jõudu suusarajal. Naistest tuli võitjaks Karin Laine, kelle kohta võis öelda, et tähistas oma esimest juubelit sõna otseses mõttes suuskadega. Tol ajal 61aastane Harri Neem näitas oma teise kohaga, et aastad ei ole spordimehe hinge ja ihu räsitud.

Viies maatalimängud

Liigne on rõhutada, et ka viies maatalimängud toimusid Võrus. Nende toimumise ajaks oli "Jõu" paremikul seljataga jaanuaris kaugel Kemerovos toimunud II üleliiduliste maatalimängude võistlused. Rahvaspordialane tegevus vabariigis olis saanud uue pealdise "Ole terve". Kuna selle kehakultuuriharastuse eesmärgid olid paika pandud, siis ka oma talimängude juhendites joondusime selle järgi.

Seega esmakordselt ei kuulunud talimängude programmi massilisuse ja meisterlikkuse marginormatiivide täitmine.

Motokross esimestel talimängudel.

kaheksal alal. Eelnevalt olid toimunud kiiruisutamisevõistlused Elvas ning jäähoki Jõgeval. Esmakordselt võistlesid "Jõu" võistlustel Eesti Põllumajanduse Akadeemia sportlased, mis kahtlemata lisas

makordselt.

Meistriks tulnud Künno Kalk ning teised medalioomanikud Vello Kuusk ja Endel Vooremaa olid kõik tuntud tegijad.

järgneb 5. lk.

Meenutusi ja mõtteid talimängudel

Tervitusi juubelimängude korraldajatele

Ants Arukuusk

Kuuaaegne Jõu suusasektsiooni esimees ja Jõu KN presiidiumi liige

Tänu Jõu maatalimängudele on suusaüritustel osalenud kümned tuhanded suusasõbrad (marginormide täitmised, matkad, rajooni-maakonna, kohalikud ja finaali võistlused).

Pideva suusatamise aredamise vilju võime näha ka tänapäeval. Eestis koondis murdmaasuusatamise MM-il koosnes 76 % maamängudel osalenud või Jõu suusatamisega seotud võistlejatest, eesotsas Jõu maratoni-meistri Mati Alaveriga.

Kuuel esimesel maatalimängude finaali võistlusel Võrus suutis kohalik suusaaktiiv rajada ette valmistada ilma motoriseeritud tehnikata. Sageli olid võistluste ajal linna tänavad sulavees. Võru linnas olid talimängud suureks rahvapeoks, millest sai elamuse suur osa elanikest.

Kui seitsmendate mängude finaali toimus Vinnis, siis sai suusatamine korraldatud alles kolmandal aastal. Vahepeal lihtsalt puudus lumi.

Kohalik suusaelu sai õige hoo maatalimängudel, mõnedki täiskasvanud said suuskadele esmakordselt marginormide täitmisel, rääkimata lastest.

Tamsalu suusaalugi edenes tänu mängudele edukalt. Võidetud on üle 50 võitjamedali ning loodetakse kümendatelt mängudelt lisa.

Siirad kiidusõnad Jõu juhtkonnale, kes on suutnud säilitada maaelu innustamiseks talimängud. On mida teistel eeskujuks võtta ja järgi teha.

Edu ja jõudu juubeli puhul, jätkugu ikka lund Põlvamaal ja häid korraldajaid!

Kas teate, et ...

...Eesti maanoorte I talispordimängude finaalis Võrus osales suusatamises 14 võistkonda 148, talimotokrossis 12 võistkonda 112, mäesuusatamises 9 võistkonda 36, orienteerumises 9 võistkonda 52, kiirusutamises 12 võistkonda 71 ja sportvõimlemises 12 võistkonda 72 sportlasega, jäähokis 5, males 12, kabes 14 ja lauatenises 12 võistkonda.

Pilk tagasivaate peeglisse

Kindlasti on tänavustel maatalimängudel Põlvas kohal neidki, kellele elutöö tehtud ja nagu nüüd öeldakse "puhkavad loorberitel" ning ootavad, mida noortel spordijuhtidel on neile pakkuda. Kõige enam ootavad nad sealjuures kohtumisi kunagiste võistlus- või töökaaslastega, et meenutada käidud teed.

Kuna elutee andis mulle võimaluse olla Eesti maanoorte spordimängude korraldamise lätete juures, siis on ajakohane meenutada nende sünnivalusid ja heita pilk toleaeagsetele ideedele. Loomulikult andsid põhiidee maanoorte spordimängude korraldamiseks Pierre de Coubertini poolt algatatud kaasaegsed olümpiamängud. Sealt ka nelja-aastane intervall. Teine kokkusattumus olümpiamängudega on selles, et maanoorte talimänge alustati kuus aastat hiljem kui suvemänge.

Mängude üheks iseärasuseks pidi olema spordimängude normatiivide täitmise võimalus, millega need eristuksid varem läbiviidud spartakiaadidest. Marginormatiivide sisseeadmiseks saime eeskujuna 1958. aasta Tallinna spordimängudel, kus spordihuvilised aktiivselt täitsid normatiive täitsid.

Kahtede suviste maaspordimängude korraldamine, nende populaarsuse üha laiem ulatus ja talispordi harrastajate nõudlikkus tingisidki talimängude korraldamise. Aeg oli küps. Selleks ajaks oli järsult tõusnud Eesti majandite majanduslik võimsus, mis võimaldas majandijuhtidel rohkem tähelepanu pöörata töötajate tervise ja füüsiliste võimete arendamisele.

See omakorda seadis spordijuhtide ette ülesande teha sport kõigile huvitavamaks ja kätte saadavaks. Üheks tõmbejõuks maarahvale kujunesid spordimängud igasugustel tasanditel. Seepärast otsustaski spordiühingu kesknõukogu viia läbi maanoorte talispordimängud 1965. aastal finaali võistlusega Võrus.

Võru oli aastate jooksul kujunenud maasport-

lastele talvebaasiks.

Esimeste talispordimängude programm ei erine nud üldjoontes suvemängudest, sest finaali kavva jäi ikka talisporditaktika, millele lisandusid teised tol ajal populaarsed üritused - näitus, spordiveteranide kokkutulek, võitjate ball jne. Oluline oli liita veel tihedamalt spordiühingu liikmeskond ühtseks kollektiiviks, kes oleks võimeline ka väiksemate jõuvarude korral seisma enda au eest.

Täna tundub vähemalt minule olevat vale mitte julgeda ühes ühiskonnakorras end õigustanud nähtuste üleviimist teise ainult selle tõttu, et seda peetakse eelmise korra aegseks igandiks. Olen kindel, et omaaegsed spordimängude marginormatiivid, ka VTK ja spordijärgu nõuded mobiliseerisid praegugi noori rohkem sportima ja seega enda tervist tugevdama.

Seega on minu üleskutse maanoortele, nende juhendajatele ja kasvatajatele otsida ja leida, kusjuures ei tohi ära unustada, et mõnigi kõige parem uus on tegelikult äraunustatud vana. Laulvat revolutsiooni ei tohi lugeda lõppenuks.

Richard Otstavel

VS "Jõud" Kesknõukogu töötaja 1949-1971

Kaladega võidu

Silvi Unt (paremal) koos Liivi Abeliga MTM-torti lõikamas.

Maanoorte esimeste talispordimängude kiirusutamise võistlused peeti 1965. a. märtsis Väimela järve jääle rajatud uisurajal. Tol

ajal olid uisurajad pea kõigi põlumajandustehnikumide juures (kuna kiirusutamine oli tehnikumide talisporditaktika kavas) ja ka mitmetes väikelinnades (Elvas, Jõgeval, Kanepis jne.).

Väimela rada oli aga eriti kvaliteetse jääga, sest toleaeagset legendaarsed õpetajad Bernhard Tragel ja Rein Kaiv tegid seda hoolikalt. Meelde on jäänud, et võistlusrada pühiti isegi põrandaharjadega ja kasteti kuuma veega.

Ilmad olid võistluste ajal briljantsed. Öösel 10-15 kraadi külma, päeval pilvitust taevast särav päike. Seetõttu tuli võistlusi alustada hommikuti küllalt vara ja libisemine oli väga hea. Ka tulemused olid tolle aja kohta tore. Paremi aja ajad kannavad aega välja konkurentsi käesoleval aastal üle pika aja peetud Eesti kiirusutamise meistrivõistluste võitjate tulemustega.

Kuna Väimela oli rahvarohke

asula ja maatalimängud huvi-pakkuvaks sündmuseks, siis ümbritses võistlusrada rohkearvuline pealtvaatajaskond. See põhjustas aga ühe meelde jäänud seiga. Viimasel võistluspäeval ei pidanud allikaterohke järve jää publiku rohkusele, rasketele rada ümbritsenud lumevalidele ja soojale märtsipäikesele vastu ning paiskas välja umbes rusikasuuruse jäätüki.

Koos veega tungisid jääle ka hapnikunäljas kalad. Nii siis sõitsid meeste 5000 m viimased paarid kuni uisutorudeni ulatunud vees lõbusas konkurentsis kalakestega. Ühe kalakese viisin taskurätikus ka asitõendina maatalimängude staapi.

Silvi Unt

Esimeste talimängude neljakordne võitja kiirusutamises

Ajalugu

Pudemeid talimängudest

70 a. tagasi

Toimusid esimesed Eesti Talimängud. Suusatamise võistlustel oli osavõtjaid üle 100. Kõiki võistlusi ja demonstratsioone jälgis ligikaudu 30 000 pealtvaatajat.

50 a. tagasi

Alustati esimeste ülevabariiklike erisüsteemide talispartakiaadide korraldamist. Need olid põllumajanduslike õppeasutuste ja MTJ-de vahelised.

45 a. tagasi

Esimesena "Jõu" suusatajatest omistati Nõukogude Liidu meistersportlase nimetus Heino Jürisele.

40 a. tagasi

Korraldati esimesed maatalimängud finaali võistlustega Võrus.

35 a. tagasi

Tallinnas Toompargis korraldati tippsuusatajatele pargivõistlus "Spordilehe" auhindadele.

30 a. tagasi

Rekonstrueeritud Andsumäe hüppemäel peeti esimese võistlusena III maatalimängude suusahüpped.

25 a. tagasi

"Jõud" võistkond saavutas Nõukogude Liidu maaspordiühingute meistrivõistlustel võistkondliku esikoha ning Eesti meistrivõistlustel 5 kuld-, 4 hõbe- ja 5 pronksmedalit.

20 a. tagasi

Kemerovos viidi läbi kolmandad üleliidulised maatalimängud, mis jäid viimasteks.

Meenutusi maatalimängudelt

algus 3. lk.

Tõeline üllatus ootas Võrumaal kelgutajaid. Rudolf Mürk oli põhiliselt oma lihasjõudu kasutades Jaanimäele meisterdanud 250 m pikkuse kelguraja. Julgen arvata, et see oli esimene kelgurada Eestimaal, kus peeti ametlikud võistlused. Arvukalt oli ka sõitjaid, ühekelkudel mehi 17 ja naisi kuus ning meeste kahesel kelgul seitse. Võistlusprotokolle sirvides leiame palju tuntuid nimesid. Suusatamises olid need talimängud Ene Aigro ja Johannes Toimi mängudeks. Esimene võitis neli ja teine kolm kuldmedalit.

Organiseerimiskomitee protokolle sirvides leiame sealt aga tol ajal tihti esinenud väljendi: „Kust saada fonde?“

Kuuendad maatalimängud

VI maatalimängud korraldati 1987. aastal Võrus. Kui senini olid mängud toimunud iga viie aasta tagant, siis seekord jäi intervall väga lühikeseks. Need talimängud jäid esimesel "Jõul" viimasteks, sest kevadel liideti "Jõud" ja "Kalev". Juhendi järgselt kavatseti selgitada rajoonide paremusjärjestus kümnel alal, aga ilmastikust tingituna jäid ära võistlused jääpurjetamises. Kelgutajad olid oma võistlustega kolinud jälle Cesisesse.

Paremast küljest näitasid end taas suusatajad. Esiteks oli kolm rajooni väljas kahe võistkonnaga. Teiseks võib veel tänagi uhkust tunda, et võitjate nimistus olid Andrus Veerpalu, Raul Olle ja Tiit Pekk.

Seitsmendad maatalimängud

Eesti Maaspordi Liidu "Jõud" taasloomine leidis teatavasti aset 1990. aastal. Taust talimängude organiseerimiseks ei olnud just kõige sobivam. Omaaegsed tugevad maaspordi toetanud kollektiivid - kolhoosid, sovhoosid, EPT-d jne. - elasid üle suuri muutusi oma majandustegevuses. Siiski otsustasime taastada ka talimängude traditsiooni. Uute läbiviimiskohtade otsingul jõudsime otsusele, et Rakvere Vallimägi, Mõedaku suusarajad ning Vinni spordirajatised on kõige õigemad kohad maatalimängu

de korraldamiseks. Tagantjärele tarkusena võib öelda, et ega me vast võistluspaikadega ei olekski alt läinud. Suurim altvedaja oli aga emake loodus. Lumepuudusel jäid ära nii suusatamine, orienteerumissuusatamine kui ka reesõit. Nii osutus ainsaks väljas toimunud spordialaks motokross Jõgeva Linnamäel.

Murdmaasuusatajate tarbeks valmistatud medalid kaotsi ei läinud. 1994. aastal sai Mõedakul sõidud ära tehtud ning võitjatele medalid kaela riputatud. Ega see päris õige ei olnud, kuid tol ajal paremat lahendust me ei leidnud. Kõikide nende segaduste pärast VII maatalimängudel üldkokkuvõtet ei tehtud.

Kaheksandad maatalimängud

VIII maatalimängude ettevalmistamisel arvestati eelmiste kibedaid vilju ning panus tehti eeldatavalt lumerohkematele keskustele. Nii jõudsim Käärikule. Endi kiituseks võib öelda, et valisime parima. Otepääl oli maa must, ka Käärikul pealtvaatajail kohati jalad vees, aga suusavõistlused toimusid.

Mõndagi mängisime ümber talimängude programmis ning paremate ritta seadmisel. Esmakordselt olid traditsiooniliste spordialade kõrval kavas korvpall ja reesõit ning lisaks maakondadele kaasati ka vallad.

Tänu Rahvatervise Arendusnõukogu toetusele suutisime organiseerida Kääriku ümbruses talimatka koos järgnevat terviseuuringutega. Meelde jäävaks sündmuseks oli lauatenise võistluste korraldamine vastvalminud Pühajärve kooli võimlas Sihval.

Ka nende mängude protokollidest leiame nii mõnegi tänase tõsise tegija nime. Ja mitte kõik neist ei olnud tol ajal esikohti jagamas. Nimetagem või Kaspar Kokka, kes oma vanuseklassis lõpetas esitotina.

Üheksandad maatalimängud

Nuustaku kanti jäime pidama ka IX maatalimänge kavandades, keskuseks seekord Otepää.

Ärev aeg lund oodates lõppes õnnelikult. Otepää suusarajad üle kiitmist ei vaja, küll oli aga hea meel, et ka matkarada sai korda. Ja kasutasid seda 475 õpilast ümberkaudsetest koolidest. Seegi oli hea, et leidis toetaja AS Fiiiber näol, kes matka lõppedes jagas Otepää kultuurimajas välja 70 suusapaari.

Saajate silmasära järgi võis arvata, et rõõm oli suur. Loodame, et mõnestki neist sirgub järelkasvu tänaste tipptegijatele.

Suusavõistlustel oli poiste noorem vanuseklassis 54, keskmises 41 ja vanemas 40 distantsi läbijat. Eraldi tahan kiita Andrus Veerpalut, kes maailmeistrina ei pidanud paljaks osaleda avatsere-moonial ning järgmisel päeval olla stardis. Rõõmustas, et toetajate rivi oli võrreldes varasemaga pikenenud. Ka võistlajate koguarv - 1479 sportlast 75 vallast - oli meeldiv.

Põlvamaale tulevad kaitsma võidetud kari-kaid kabes ja naiste korvpallis Tartu vald, males Audru vald, lauatenises Tähtvere vald, meeste korvpallis Karksi vald. Reesõidu võitis Otepääl Värska vald. Suusatamises jagasid esikohta Tartu ja Otepää vallad. Valdadest olid kokkuvõttes kolm paremat Tartu, Tähtvere ja Paikuse. Maakondadest võitis suusaorienteerumise Põlvamaa, murdmaasuusatamise Tartumaa ning üldkokkuvõttes olid kolm edukamat Tartumaa, Harjumaa ja Pärnumaa.

Värska vald võitis Otepääl reesõidu.

Rahvusvaheline spordielu

Rahvusvaheline Spordi ja Kultuuri Festival

7. -10. juuli 2005. a.
Anykshciai (Leedu)
Kavas: kergejõustik, korvpall, rannavõrkpall, jalgpall 7x7, tennis, ujumine, darts, jõumehe võistlus, rühm- võimlemine.
Info: LKSK Nemunas, Kestutis Levickis + 370 5272 6528

Lühidalt

Eesti Kultuurkapitali kehakultuuri ja spordi sihtkapitali nõukogu uued liikmed on Nikolai Järveoja, Jaanus Kriisk, Jaak Salumets, Tõnu Seil, Enn Veskimägi, Hanno Tõmberg ja Charles Villem Vallmann.

Eesti X maatalimängude peauhinnad on tehtud Rõuge käsitöömeistri Ivar Jõgeda poolt.

"Jõu" 2005. a. võistlusi

XLV Jüriöö jooks orienteerumine	16.aprill	Kose
Valdade XIII suvemängud eelturniirid meeste ja naiste võrkpall	16.-17.aprill	kohtadel
finaalvõistlused kergejõustik, meeste ja naiste võrkpall, mälumäng, jalgrattakross, köievedu, orienteerumine	2.-3. juuli	Ülenurme
Väikelinnade 36. suvemängud	2.-3. juuli	Kärdla
Omaavalitsusjuhtide spordipäevad vallavanemad, linnapead, volikogude esimehed	5.-6. august	Tabivere

Eesti Maaspordi Liidu "Jõud" spordiaktiiv kogunes eelmist spordiaastat lõpetama detsembris Pärnusse. Tagasivaate 2004. aastale tegi "Jõu" juhatuse esimees Villu Reiljan. Maasportlasi ja spordiaktiivi austas oma kohalolekuga Eesti Vabariigi president Arnold Rüütel.

ÕNNITLEME!

75 Karin Laine

Karin Laine on ise meenutanud, et sai esimese diplomi 1939. aastal koolitüdrukuna. Hiljem on neid palju juurde tulnud.

Kuuekordne "Jõu" meister on võitnud medaleid Eesti meistrivõistlustelt, veteranide maailmameistrivõistlustelt ja muudelt suurematelt ning väiksematelt võistlustelt.

"Jõu" auliige aastast 1976 ning vabariigi teeneline sporditegelane aastast 1987. Ühineme pika õnnitlejate riviga ja soovime jätkuvalt kohtuda suusaradadel.

50 Rein Suppi

Rein Suppi asus tööle Harjumaa Spordiliitu („Jõu“ rajooninõukogusse) 1. oktoobril 1977. a. Erinevatel aegadel on ametikoha nimetus muutunud -

vaneminstruktor, õppesporti-osakonna juhataja, LNSK direktor, spordiliidu peaspetsialist jne - töö iseloom aga ikka sama. Ikka spordielu edendamise Harjumaal.

Autasustatud "Jõu" teeneteplaadiga 1984. aastal, saanud mitmeid maakonna tänukirju.

Väsimatule, töökale, targale ja heatahtlikule spordijuhile "jõudu" edaspidiseks.

Maakondade spordiühendused

HARJUMAA SPORDILIIT
Sirje Tikerpae
Roosikrantsi 12, Tallinn 10119
tel./faks 611 8556;
Tel. 611 8557
mob. 516 5093
sirje.tikerpae@mv.harju.ee
harju.spordiliit@mail.ee
www.harjusport.ee

HIUMAA SPORDILIIT
Helen Mast
Leigri väljak 11, Kärdla 92412
tel./faks 463 1244
mob. 529 9432
hiiumaa.sport@mail.ee
www.hiiumaa.ee/hsl

IDA-VIRUMAA SPORDILIIT
Anneli Goldberg
Keskväljaku 1, Jõhvi 41594
Tel. 509 6328
anneli@monopol.ee
www.monopol.ee/sport/

JÕGEVAMAA SPORDILIIT "KALJU"
Uno Valdmets
Suur 3, Jõgeva 48306
tel. 772 2370
mob. 515 0477
uno@jogevamv.ee
www.jslkalju.ee

JÄRVAMAA SPORDILIIT
Mati Sadam
Särevere 72101
mob. 525 0582
mati.sadam@mail.ee
kskalem@hotmail.ee

LÄÄNE MAAKONNA SPORDILIIT "LÄÄNELA"
Heikki Sool
Lihula mnt. 10, Haapsalu 90507
tel. 473 3456
mob. 520 5204
spordiliit@hotmail.ee
www.spordiliit.ee

LÄÄNE-VIRUMAA SPORDILIIT
Riho Rannikmaa
Sõpruse 16, Vinni alevik 46603
tel./faks 325 7683
mob. 539 15160
sakura@estpak.ee

PÕLVA MAAKONNA SPORDILIIT
Ingrid Muuga
Kesk 42, Põlva 63308
tel. 799 4637
mob. 517 5848
polvasport@hotmail.ee
www.polvamaa.ee/225.html

PÄRNUMAA SPORDILIIT
Kaiu Kustasson
Akadeemia 2, Pärnu 80010
tel. 447 9746
mob. 514 9380
kaiu.kustasson@parnumaa.ee

RAPLA MAAKONNA SPORDILIIT
Henno Kaas
Tallinna 37, Rapla 79512
tel./faks 485 5481
mob. 5330 1705
info@raplamsl.ee
www.raplamsl.ee

SAAREMAA VALDADE SPORDILIIT
Krista Riik
Lossi 1, Kuressaare 93816
tel. 454 5160
mob. 5345 3772
kristariik@hotmail.ee

TARTU MAASPORDI LIIT
Lembit Toru
Aleksandri 14, Tartu 51004
tel. 734 9518;

faks 734 9434
mob. 5556 0888
maaspordiliit@hotmail.ee
www.maaspordiliit.ee

VALGAMAA SPORDILIIT
Arvo Saal
Kesk 12, Valga 68203
tel. 766 6117
mob. 553 1235
valgamaa.sport@mail.ee

VILJANDIMAA SPORDILIIT
Margit Kurvits
Vaksali 4, Viljandi 71020
tel. 435 1576;
mob. 502 2521
margit.kurvits@viljandimaa.ee
spordiliit@viljandimaa.ee
www.spordiliit.viljandimaa.ee

VÕRUMAA SPORDILIIT
Peep Lill
Jüri 12, Võru 65620
tel. 786 8349; 782 1225
faks 786 8318
mob. 507 7554
peep@mv.werro.ee

